

83. Giận cá chém thớt.

Hòa Thượng Phổ Quang (Thích Thiện Huệ).

Con khi nọ bị người lớn đánh không làm gì được, nên oán ghét trẻ con.

Phàm phu ngu nhân cũng vậy, trước kia oán hận một người, mà nay người đó đã qua đời, nên đem oán hận đó dời đến hậu nhân của người nọ, loạn sinh cừu hận, tìm mọi độc kế mưu hại, khác gì con khi bị người lớn đánh, giận ngược trẻ con.

Bình : Tham sân si được gọi là ba độc, bởi ba thứ này hủy hoại từ bị che lấp trí huệ, lại cũng do cả ba thứ này đều phát sinh từ tính vị ki ngã chấp, và rồi trở lại làm tăng trưởng và củng cố thêm cho ngã chấp tự tư tự lợi, do đó cả ba tính này sẵn sàng gây hại cho tha nhân và chúng sinh để được như ý, song le một khi được « như ý » rồi, hậu quả của sự như ý này sẽ phát sinh quả khổ, bấy giờ mới hối hận « biết thế thà đừng như ý », dụ như vì sân hận giết người, vì tham lam gian dối nên chịu tù đầy... Nhưng khi chúng sinh bị tham, sân si không chế nội tâm thì chỉ biết phụng sự theo ý của ba độc, ý của ba độc là ý ta nên thỏa mãn ba độc chính là thỏa mãn ta, vì vậy quyết làm thỏa mãn ba độc cho bằng được để rồi sau đó hối hận, nhưng thay vì hối hận đã nghe ba độc gây nên nghiệp tội và oán trách cách mặt không bao giờ giao tiếp với ba độc thì chỉ biết tự trách mình hay giận người mà luôn bỏ qua lỗi lầm cho ba độc, để rồi tiếp tục bị chúng sai sử, si không chế tư duy khiến chúng sinh đồng hóa tham sân là chính mình, phụng sự cho ta là triệt để tuân thủ tham sân. Do si dẫn dắt nên luôn sinh hoạt với tham sân, chúng sinh là mọi hữu tình chung sống với ba độc nên hợp thành thế giới ba độc còn gọi là ngũ trược ác thế, cõi ác luôn là quả của ba độc nên khổ nào cũng lấy ba độc làm nhân, chúng sinh lại là công cụ của ba độc nên cử chỉ động niệm đều là tội nghiệp gây ra biết bao quả khổ, đức Phật gọi ba độc là tập- nhân của khổ. Phật pháp dạy chúng ta phương pháp tận diệt khổ ngay từ nhân đó là diệt trừ ba độc bằng giới định huệ, huệ hướng dẫn tư duy sẽ giúp chúng ta luôn cùng giới định sinh hoạt, sự sinh hoạt bằng giới định sẽ đưa đến quả thanh tịnh an lạc. Những chúng sinh này tập hợp thành thế giới thanh tịnh không có chút khổ nào, thế giới không khổ gọi là an lạc thanh tịnh gọi tắt là tịnh độ, chúng sinh không ba độc gọi là hiền thánh hay bồ tát. Kết luận thanh tịnh chính là giới định huệ, trừ diệt ba độc được gọi là thanh tịnh, ba nghiệp thanh tịnh tạo thành nhị báo thanh tịnh, do vậy đức Phật dạy « dục cầu tịnh độ, dẫn tịnh kì tâm, tùy kì tâm tịnh, tức Phật độ tịnh » muốn cầu tịnh độ, chỉ tịnh tâm mình, tùy theo tâm tịnh, mà cõi Phật tịnh. Người tu học không nên mê muội tham lam cho rằng không cần đến thanh tịnh thân tâm chỉ cần niệm Phật với tâm ba độc cũng vẫn vãng sinh cõi Phật, cõi thanh tịnh do tâm tạo thành không do khẩu tạo thành, cho dù khẩu rất Phật nhưng tâm rất xà thì khẩu Phật tâm xà không làm nên cõi Phật được.

Riêng về sân hận vốn dĩ là một trong tam độc, sở dĩ gọi là độc, vì sân hận như lửa đốt tâm khiến tâm bất an, phát khởi ác kiến, muốn tạo ác cho tâm được an, tâm này một khi sinh khởi thì rất khó trừ và thích tạo ác nên thành chướng ngại cho sự nghiệp tu thiện giới độ chúng sinh. Nên *kinh Hoa nghiêm khuyến cáo « nhất niệm sân tâm khởi, bá vạn chướng môn khai »* hay « *nhất niệm sân tâm khởi, thiêu tận công đức lâm* », một niệm sân tâm khởi thì trăm vạn cửa chướng ngại mở bày hay một niệm sân tâm khởi đốt sạch cả rừng công đức. Lại như khi *Thiên đế thích hỏi đức Phật « giết gì được Phật khen, giết gì được an ổn, giết gì không hối hận, vật gì gốc muôn độc »*. Đức Phật đáp « *giết giận được Phật khen, giết giận được an ổn, giết giận không hối hận, giận là gốc muôn độc* ». Tu hành trước nhất là trừ độc ra khỏi tâm, như *kinh Di giáo chỉ bày « khi rấn độc cùng ở trong phòng ta không thể ngủ được, mà phải cần vứt bỏ nó ra ngoài khi ấy mới yên nghỉ nổi »*. Vì vậy *chư Phật dạy « chư ác mạc tác, chúng thiện phụng hành, tự tịnh kì tâm, thị chư Phật giáo »*. Hay như tam tụ tịnh giới gồm, nhiếp luật nghi giới (đoạn nhất thiết ác), nhiếp thiện pháp giới (tu nhất thiết thiện), nhiếp chúng sinh giới (độ nhất thiết chúng sinh), đều dạy tiên đoạn ác, thứ hành thiện, sau cùng là độ sinh.

Sân hận được sự không như ý của bản ngã sinh ra, đến như thần thánh của thế gian cũng đều sân hận, thượng đế cũng sân khi con người không nghe lời dạy bảo nên ra tay trừng phạt cho đến tận bây giờ, vua chúa nổi sân người nào thì giết cả ba đời người ấy, thế nhân trả thù bằng sân giết hại cả nhà đối phương, thế nhưng đức Phật trả thù vua Ca Lợi bằng sự giáo hóa giải thoát cho vua trở thành Thánh tăng sau này, đó là minh chứng đức Phật trị sân bằng giới định huệ. Đệ tử Phật có trách nhiệm học hỏi

thanh tịnh từ đức Phật, mang hình dáng Phật nhưng tâm ngoại đạo không chút thanh tịnh là sư tử trùng.

Khi bị người lớn đánh sinh tâm sân hận, song không trả đũa nơi người lớn, do vậy di mỗi hận đến trẻ con là những kẻ vô can, điều này cho thấy sân hận sinh ngu muội, tức thù hận người vô can. Nếu người tu học ôm ấp sân hận đó thì chẳng khác gì con khi giận cá chém thớt.

Vì vậy đừng nói là giận cá chém thớt mà ngay đến ôm lòng giận cũng còn không nên, như *Mạnh tử* nói « *quân tử không giận ai qua đêm* ». Và khi *Lỗ Ai* công hỏi *Khổng tử* « trong đám môn sinh của ngài ai là người hiếu học ? ». *Khổng tử* đáp « *Nhan Uyên là người hiếu học, vì Uyên không đời sân hận qua người khác, không bao giờ một lỗi phạm hai lần, đáng tiếc người ấy chết sớm, giờ thì chẳng thấy ai là người hiếu học nữa* ». Như thế ngay đến Nho gia cũng chủ trương bỏ giận, coi đó là cái học của Thánh hiền, như lời khen của *Phu tử* đối với *Nhan Uyên*.